

УДК 811.111+076.6

ЕКОНОМІЧНА АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА ЯК ОБ'ЄКТ КЕРОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В.Г. Касьянова, канд. психол. наук (Харьков)

У статті описано особливості професійної лексики для оптимізації комунікації англійською мовою спеціальності. Об'єкт дослідження – професійна термінологічна англійська підсистема економічних дисциплін, предмет – методи створення комунікативної діяльності для використання цієї підсистеми студентами в мові. Матеріал дослідження становлять балансові звіти, документація про прибутки фірми, презентації, контракти, податкові декларації та інші автентичні джерела сфери фінансів, аудиту, маркетингу, менеджменту, банківського діловодства. Проаналізовано тенденції запозичень в англійській мові в термінологічну підсистему економічної сфери з інших професій з точки зору викладання мови для економістів. Запропоновано контроль-навчальні комунікативні інтерактивні завдання на матеріалі балансових звітів, презентацій-звітів про свою роботу з графіками і калькуляціями, конференц-перекладів і т.п. Для такого викладання перспективами дослідження стане розробка психолого-методичних принципів підбору навчального матеріалу з урахуванням того фактора, що складовими професійної норми є гармонізація форми і поняття, які інтегровані в професійну назву і опосередковано в методи контролю і навчання термінологічній підсистемі економічної сфери.

Ключові слова: методи навчання, професійна діяльність комунікантів, професійний дискурс, психолого-методичні засади, термінологічна підсистема.

Касьянова В.Г. Экономическая англоязычная терминологическая подсистема как объект управляемой коммуникативной деятельности. В статье описаны особенности профессиональной лексики для оптимизации коммуникации на английском языке специальности. Объект исследования – профессиональная терминологическая англоязычная подсистема экономических дисциплин, предмет – методы создания коммуникативной деятельности для использования этой подсистемы студентами в речи. Материалом исследования стали балансовые отчеты, документация о доходах фирмы, презентации, контракты, налоговые декларации и другие аутентичные источники сферы финансов, аудита, маркетинга, менеджмента, банковского делопроизводства. Проанализированы тенденции заимствований в английском языке в терминологическую подсистему экономической сферы из других профессий через призму преподавания языка для экономистов. Предложены контроль-обучающие коммуникативные интерактивные задания на материале балансовых отчетов, презентаций-отчетов о своей работе с графиками и калькуляциями, конференц-переводов и т.д. Для такого преподавания перспективами исследования станет разработка психолого-методических принципов подбора учебного материала с учетом того фактора, что составляющими профессиональной нормы есть гармонизация формы и понятия, интегрированных в профессиональное название и опосредованно в методы контроля и обучения терминологической подсистеме экономической сферы.

Ключевые слова: методы обучения, профессиональная деятельность коммуникантов, профессиональный дискурс, психолого-методические принципы, терминологическая подсистема.

Kasianova V.G. English Language Economic Terminological Subsystem As An Object Of Organized Communicative Activity. In this article there are described peculiarities of professional vocabulary to optimize English language communication of a specialized field. The object of the research is professional terminological subsystem of economics, the subject – methods of creating communicative activity in order to use these terms in speech. The researched sources are balance sheets, income statements, presentations, contracts, income tax returns and other authentic ones from the sphere of economics. There are analyzed the tendencies of borrowings in the English language into an economic terminological subsystem from other professions in view of teaching English for business and economics (EBE). For such a purpose the prospects of the research might be the

development of methods of sorting out and presenting academic materials, considering that the constituent of the professional norm is harmonization of the form and the notion, which are integrated into professional lexis and indirectly into its teaching methods and monitoring in order to build English Language professional skills in this area of responsibility.

Key words: area of responsibility of the communicants, professional discourse, psychological and methodological grounds, teaching methods, a terminological subsystem.

1. Вступ

Навчаючи іноземної мови майбутнього професіонала-економіста, завжди прагнеш, щоб студент не замислювався про склад слів, словосполучень, речень, а використовував мову як засіб досягнення якоїсь іншої мети: вивчити професію. Іноземна мова може змінювати напрямок пізнання реальності, слугувати екстралінгвістичним додатковим фактором усвідомлення навколишньої реальності. Лінгвісти [1; 3; 6; 8] продовжують досліджувати професійний дискурс як двогранне соціальне явище, де на одній грані – професійна діяльність комунікантів, а на іншій – не просто особистість зі своїми психолінгвістичними здібностями, а з культурологічними, етнічними параметрами на всіх мовних рівнях, включаючи невербальні засоби спілкування. Це ми і враховуємо при побудові методів навчання спілкуванню англійською мовою студентів економічних спеціальностей, оскільки комунікативна іншомовна компетентність стає все більш актуальною в країні, яку треба захищати також методами переконання перед світовою економічною спільнотою.

Метою цього дослідження є використання особливостей професійної лексики для оптимізації комунікації англійською мовою спеціальності. Отже, об'єкт дослідження – професійна термінологічна підсистема економічних дисциплін, предмет дослідження – методи створення комунікативної діяльності для використання цієї підсистеми студентами в мові. Матеріал дослідження становлять балансіві звіти, документація про прибутки фірми, презентації, контракти, податкові декларації та інші автентичні джерела сфери фінансів, аудиту, маркетингу, менеджменту, банківського діловодства. Після висвітлення сутності особливостей сучасної економічної термінологічної підсистеми (2) описано методи створення керованої діяльності на заняттях з іноземної мови, які оптимізують процес комунікації з такою терміносистемою (3).

2. Особливості сучасної економічної терміносистеми

Професійний дискурс – це не стиль мови, не тільки «мікрмова» зі стійкими словосполученнями, термінами, обмеженнями. Це свобода творчої думки і пошук істини, що народжена в суперечці, тобто в діалозі або полілозі, де завжди є три рівня: професійний, культурологічний, побутовий. Етноси, як і професійні колективи, не живуть в повній ізоляції, тому кожне поняття має як загальнолюдський зміст, так і національні конотації, воно стає унікальним. Термінологічні підсистеми можна звести до єдиної універсальної моделі, а професійний дискурс не можна, оскільки він не замикається просто формальним вживанням спеціальних мовних одиниць і професійно орієнтованим змістом. Професійна норма, з одного боку, більш консервативна, пов'язана з рівнем професійної компетенції мовця, з комунікативними вимогами професійного спілкування. З іншого боку, професіонал поступово динамічно вбирає в себе терміносистеми певних галузей знань протягом довгого професійного життя, до того ж в різних культурах з різним рівнем розвиненості тієї чи іншої професії. Економіка десятиліттями трансформується з промислового вектора в науково-промисловий, один об'єкт перекладацького та методичного дослідження потрапляє у фокус декількох наук. В зв'язку з цим правильний вибір одиниці номінації дає можливість диференціювати як поняття, так і підходи, які є визначальними в тій чи іншій науковій галузі, в термінологічній підсистемі. Будь-яка інформація в професійному дискурсі проходить через філософську категоріальну структуру мислення, і тут це в основному категорії оцінки та діалогічності. Інформація в спеціальному тексті апріорі оцінюється як професійна, а Ю.М. Лотман [4] стверджував, що інтелект – всюди співрозмовник, а дискусія – гра позиціями між текстом і аудиторією.

Протягом багатьох років перед викладачами англійської мови для спеціальних цілей студентам-економістам і перед перекладачами інформації в економічній сфері стоїть питання класифікації лексики для створення українсько-англійських словників термінологічних підсистем макро і мікроекономіки, менеджменту, фінансів, аудиту, економічного права. Словник «Мультитран» і ряд інших електронних словників пропонує таку класифікацію, але вона неповна і погано враховує часткову синонімію, семантику професійної назви, яка не вичерпується загальним лексичним поняттям. Якщо в національній мові існує один інформаційний канал для письмової форми – текст, і два канали для усної форми – текст і невербальні засоби, то в професійній діяльності активно працюють два інформаційні канали для обох форм комунікації, що враховується при відборі завдань англійською мовою для економічних спеціальностей. Десятиліттями вченими обговорюється ідея універсальної мови, яка стала б інструментом професійної комунікації представників різних етносів. Професійна назва не може бути продуктом механічного з'єднання мовного знака і узагальнених в транснаціональній формі знань, оскільки в професійній сфері вербалізм як лінгвістично-логічне явище є недоцільним. У такій назві інтеграція учасників комунікації з їх професійною нормою визначає вибір лінгвістичної норми.

В економічній сфері відбувається специфічна вербалізація відомих знаків з інших галузей знань: геометрії (побудова порівняльних діаграм), графічного мистецтва (реклама в мікроекономіці), алгебри (формули аудиту, формули перевірки ефективності реклам і т.п.). В умовах економічної професійної комунікації минулого століття в українській та англійській мовах дієслово як морфологічна категорія вважалася периферійною. А зараз воно виступає домінантою, що не завжди враховується в електронних словниках. Дієслово в професійному дискурсі схильне акумулювати кілька значень, які семантично розійшлися (*proceed* у військовій термінологічній підсистемі перекладається «продовжуйте виконувати свої обов'язки», в авіаційній – «дотримуйтеся свого курсу», в обліковій – «здійснюйте (оплату)», в економічній і т.п. – «починайте», в юридичній – «порушити (процес)», «при-

тягнути (до суду)»). Тому при розробці комунікативних завдань для командної роботи ми акцентуємо увагу на відборі такого роду термінів.

Кількість запозичень в 21 столітті з англійської економічної підсистеми в українську виросло, вчені, для яких англійська не є рідною мовою, вводять в свої статті все нові й нові кліше, які індуктивно кладуть початок словотворчим каркасам, наприклад, беруть номінаційні схеми з математики: слово з незмінним компонентом, активізують компоненти професійного спілкування різних мов як нормативні, так і okazіональні (*skyline matrix* – профільна матриця, *block-to-blocktime* – час в рейсі і т.п.). Якщо раніше існувала тенденція спеціалізації іменника як компонента професійної назви (наприклад, *securities* – цінні папери, *permits* – дозвільні документи, *proceeds* – виручка, *duty* – мито), то зараз існує тенденція спеціалізації прикметника як компонента професійної назви (наприклад, «*operational activity*» – «операційна діяльність» в медицині і «*operative activity*» – «операційна діяльність» в економіці, «*operative*» в економіці означає «діючий, що працює», в юриспруденції перекладається «то, що виражає суть юридичного акта»), а також тенденція функціональної диференціації дієприкметника, що розширює його інформаційну сферу («*operating activity*» – операційна діяльність банку).

Слова з підсистем літературної мови все більше термінологізуються в підсистему «мікромов» економіки. Більшість способів номінації є стандартними, з елементами модифікації. У сформованих системах понять утворюються генетично схожі одиниці мови, які не випадають зі структурної та семантичної парадигм (*decline* – «спуск» у військових і геологів і «погіршення життєвого рівня» у економістів; *declined* – «під ухил» у перших і «відмова» у банкірів; *sharp decline* – «крутий спуск» у перших і «різкий спад» у економістів). Але все частіше відбувається відхилення від такого стандарту (*draft* – авіація: «повітряний потік», автомобілебудування: «тяговий опір», лісове господарство: «стандартна знижка з ваги», бізнес: «отримання грошей по чеку» або «комерційний вексель», бухгалтерія: «партія вантажу, зважувати одночасно»). Спеціалізація конотацій сленгових систем різних мов визначається ментальним показ-

ником. У бізнес-сленгу багато національних евфемізмів до нормативної лексеми «гроші». Англійські сленгові лексеми з авіаційної, морської, військової сфери, що увійшли в економічну терміносистему, характеризують позитивні конотації широкого діапазону (*briefing* – короткий інструктаж льотчика перед польотом стало «нетривалими зборами» в бізнесі; *deadline* – «рубіж зони ураження» або «час постановки на ремонт» у військовій підсистемі або «термін подання плану на політ» в авіаційній, стало «кінцевим терміном» в бізнесі). Чим вище індекс небезпеки профдіяльності, тим більше позитивними є конотації лексем в англійській мові.

3. Методи створення керованої діяльності на заняттях з англійської мови, які оптимізують процес професійної комунікації

Професійний процес пізнання крокує разом з лінгвістичним моделюванням світу, виникають все нові етнокультурно-професійні колізії. Виходить, що процес викладання повинен виглядати як щось на зразок лінгвістичної етнопедagogіки у ВНЗ, тобто викладання специфіки застосування знань про взаємозв'язок етносів в умовах реального ведення бізнесу на іноземній мові. З позицій інтегративного підходу представники певного етносу характеризуються не стільки рівнем психофізіологічних, психічних і соціальних особливостей, скільки специфікою їх взаємозв'язку і взаємозумовленості в умовах реальної дійсності, в нашому випадку в умовах економічної дійсності.

Проблеми викладання, перекладу і освоєння спеціальних текстів студентами англійською мовою через інтерактивне спілкування з урахуванням теорії комунікації з її «багатомовним» невербальним компонентом стають все більш значущими. Доцільно посилювати такі внутрішньо властиві категорії спеціального тексту як оцінка і діалогічність зовнішніми формами побудови текстів для імітаційних ігор на заняттях, тобто побудови тексту у вигляді діалогів і полілогів. Кроскультурний підхід до норм термінологічних підсистем іноземної та рідної мов, знання етнопсихології для викладання англійської для наших студентів – перший крок створення впевненості у собі, з огляду на ту тен-

денцію, що світом будуть правити не королі та політики, а величезні транснаціональні корпорації. Невпевненість у собі студентів на посаді майбутнього менеджера, економіста сфери туризму та готельного господарства, фінансового працівника, аудитора, маркетолога, логіста різних департаментів зарубіжних компаній через відсутність можливості для більшості українських студентів проходити практику у вузах та організаціях за кордоном зробила необхідним ввести спеціальні комунікативні завдання для роботи в команді: «*teamwork*».

Етнопсихологічний аспект вивчення індивідуальності професіонала закономірним чином ставить проблему вивчення диференційно-психологічних характеристик різних етносів в порівняльному плані. За словами самих студентів, у них виникає подвійний інтерес: вивчення конвергенції ділових культур на основі загальнолюдських нормативних принципів і вивчення себе в ролі перекладача в процесі такої конвергенції; адже більша частина інформації для запам'ятовування перевіряється нами в режимі імітаційних ігор: «конференц-переклад», «презентація-звіт», «перший робочий день», складання балансового звіту та ін. з нормами дрес-коду, міміки та жестів, під час якої самовизначення особистості в групі розкривається як феномен групової взаємодії. Дж. Келлі, А. Маслоу визначали самоактуалізацію як повне використання талантів, здібностей, можливостей. Для самоактуалізації студентів в рольових іграх важливо, щоб рольова гра, яка моделює професійні функції менеджера, аудитора, фінансиста повторювалася регулярно, і одну й ту ж функцію змогли виконати всі студенти групи по черзі.

Ми розглядаємо тільки варіант “Presentation to the board”, що являє собою звіт про роботу за певний відрізок часу, який не є коректним без цифр, графіків та вузькопрофесійних термінів, презентацію як професійно спрямоване монологічне висловлювання з елементами інтерактивного релевантного уточнення, що базується на результатах аналітичного дослідження певної проблеми і має на меті ефективно інформувати щодо прибутків та інших показників роботи. Удосконалювати логіку професійно-орієнтованого мовлення англійською мовою та формувати потребу у компетент-

ному вираженні свого висловлювання допомагає знання вузькопрофесійних термінів, в той час коли зв'язати когніцію з емоцією допомагає гордість, задоволення, визнання, досягнення мети після виступу з презентацією. Студенти спеціальності «фінансування» та «аудит» краще сприймають свої терміни через “annual reports”: “balance sheet”, “income statement”, “income tax return” та інші фінансові звіти, з'являється емоція цікавості, яка закладена в основу свідомого вибору, завдяки якому мозок людини реагує на різні стимули, студент розподіляє пріоритети у кожному акті сприйняття інформації.

Міжособистісне спілкування, міжкультурна комунікація, особистий вплив на людей, дотримання норм етики менеджменту та бізнесу, вміння тестувати грамотно нові кадри, групова комунікація в культурній перспективі, види рішень та алгоритм їх прийняття – це ті напрямки, з якими знайомляться студенти на заняттях. Алгоритми прийняття рішень в різних ситуаціях діловодства англійською мовою пропонуються в трьох видах проблемних ситуацій: «crisis problem», «non-crisis problem», «opportunity problem». Більш детально студенти перекладають таблиці: «типи включення індивідуума в організацію» і «типи конфліктних керівників різної ланки», запам'ятовуючи значну кількість рис характеру англійською мовою. Кожному студенту пропонується пройти самостійно чотири методички, що в майбутній роботі можуть застосовуватися для успішного підбору кадрів: методичку діагностики мнемічної діяльності, методичку «смилова пам'ять», методичку «виявлення загальних понять», методичку «виключення понять». Студенти працюють з такими видами завдань в рамках підручників для вивчення англійської мови, але виконують їх під кутом застосування в роботі своєї майбутньої організації, при цьому всі завдання мають лімітований час для виконання. Наприклад, для перевірки короткочасної пам'яті надаються завдання на запам'ятовування і відтворення слів та чисел. Студентам двічі пропонується по 10 слів і двічі по 10 чисел англійською мовою. 10 слів або чисел звучать протягом 20 секунд, потім 40 секунд надається для запису (в будь-якому порядку). Перед другим десятком слів (та чисел) проводиться емоціогенне інструктування. Слова бажано підби-

рати односкладові, мало пов'язані між собою, з 4-6 букв, числа – двозначні, не примітні (11, 22, 33, 44, 55, 66, 77, 88, 99 виключаються). Наприкінці заняття слова і цифри перевіряються у вигляді диктанту-перекладу з української на англійську мову.

Для перевірки смислової пам'яті зачитується розповідь з 12 смислових одиниць та 4 чисел на рідній мові. Розповідь зачитується двічі, вдруге – після емоціогенного інструктування: «Послухайте розповідь та протягом трьох хвилин (при включеному секундомірі) запишіть основний зміст того, що запам'ятали, речення можна скорочувати, не втрачаючи сенсу». Викладач сам швидко перевіряє, а також пропонує студентам оцінити один одного, попередньо інструктуючи про параметри оцінювання, а потім просить студентів перекласти свої розповіді на англійську мову письмово або усно.

Методика «виявлення загальних понять» спрямована на вивчення особливостей розумової діяльності, на визначення особистості зі стійким способом мислення. Її сенс полягає в підборі слів, що мають спільні родові ознаки, логічні зв'язки з певним узагальнюючим словом. Усього пропонується на англійській мові по черзі 20 узагальнюючих слів і кожному з них – набір з 5 слів, два з яких найбільше з ним пов'язані. Завдання для студента – знайти ці два слова, наприклад: *grade (notes, pencil, pupils, knowledge, supervisor)*, *group (small, communication, conflict, norms, thinking)*, *job (distance, salary, perfection, position, satisfaction)*, *psychology (teaching, soul, study, emotions, science)*, *decision (impact, crisis, effectiveness, problem, non-programmed)*, *personality (type, traits, peoples, responsibility, critical)*, *presentation (philosophy, software, language, visual, delivery)*, *communication (group, process, interpersonal, goal, level)* і т. п. Після зачитування викладачем кожного рядка студенти мають 10 секунд на записування стовпчиком номера кожної відповіді і по два відповідних слова. Інструкція студенту: «Зараз я буду зачитувати рядки з 6 слів, перше слово – ключове. Решта 5 мають до нього другорядне відношення. Вам потрібно вибрати з 5 слів 2 найістотніших, що є невід'ємними ознаками або поєднаннями для ключового слова. Запишіть стовпчиком номер відповіді та по два відповідних

слова». Для закріплення логічності та стійкості способу мислення і з метою підготовки перекладача до 40 фраз надаються у вигляді перекладного диктанту, наприклад: *незапрограмовані рішення, кризова проблема, групове спілкування, міжкультурна комунікація і т.п.*

Методика «виключення понять» пропонує студентам 20 наборів по 5 слів, 4 з яких об'єднуються загальним родовим поняттям, а п'яте не має ніякого відношення до цього поняття. Потрібно прослухати ці слова і протягом 10 секунд записати «зайве» слово. Наприклад, *speaker, deliverer, presenter, successor, teller*. Перевіряється здатність до узагальнення. Після цього тесту пропонується придумати і написати словосполучення з кожним «зайвим» словом англійською мовою. Важливо, щоб запам'ятовування інформації і переведення її на операційний рівень перевірялося викладачем такими ж методиками, які менеджери з персоналу використовують для проходження «*case interview*» та «*assessment centre*» з метою успішного знаходження робочих місць нашими студентами. В кінці курсу студенти складають іспит з трьох непростих завдань, результат яких здебільше залежить від багаторазового усного вживання професійних кліше в наближених до автентичності ситуаціях, під час яких самовизначення особистості в комунікативній підгрупі розкривається як феномен групової взаємодії.

Громадськість очікує від бізнесу не тільки досягнення високих економічних норм, а й норм соціальної відповідальності з точки зору цілей суспільства. А зростати вони зможуть поступово із знання та дотримання групових норм. Студенти вивчають схеми переходу взаємовідносин від діад до тріад, до груп з чотирьох осіб, до взаємин між двома, трьома, чотирма групами з 3, 4 і більше осіб. Психологічний фактор, закладений в переказі студентами спеціальних текстів у вигляді діалогів-полілогів, є потужним важелем «здружити професіоналів», незважаючи на особисті, регіональні, етнокультурні розбіжності, що особливо актуально в черговий важливий період утвердження української ідентичності.

4. Висновки і перспективи

Підсумовуючи викладене, слід підкреслити, що методи сприяння професійному інтересу та оптимізації процесу англомовної комунікації для наших студентів формуються безпосередньо мовним матеріалом терміносистеми, мотивацією інтегруватися в європейську спільноту та зоною майбутньої професійної відповідальності. Найбільш характерна особливість історичного розвитку професіонала – його послідовна етнокультурна психологізація. Це призвело до появи нового наукового напрямку – національні особливості менеджменту та бізнесу. В даний час пошук шляхів активізації людського потенціалу всередині організації та врахування психологічних особливостей персоналу є одним з вирішальних факторів підвищеної ефективності для будь-якої організації. Проблема професійного відбору та оцінки менеджерів є однією з ключових. Майже у всіх вже опублікованих за кордоном оціночних шкалах успішних керівників серед його першорядних за важливістю якостей не згадуються такі як знання технології, економіки, бухгалтерського обліку, фінансів, статистики та ін., що складають основу управлінської підготовки у вищому навчальному закладі. Навіть відмінне володіння ними не є гарантією успішної діяльності менеджера. Як правило, у пріоритеті якості, які пов'язані з умінням спілкуватися, в тому числі англійською мовою, і управляти людьми. В англомовних текстах на переказ студенти мають знайомитися з тим, як міжособистісні відносини і конфлікти культурно-історичного аспекту переходять на рівень групи у випадках незнання норм для ефективної групової комунікації на міжкультурному діловому рівні.

Для викладання англійської студентам економічних спеціальностей перспективами дослідження стане розробка психолого-методичних принципів підбору навчального матеріалу з урахуванням того основного фактора, що складовими професійної норми є гармонізація форми і поняття, інтегрованих в професійне назву, неможливість ревізії змісту без зміни лінгвістичного знака, семантична визначеність без багатовекторності профтерміна, хоча і чітка відповідність універсальним літературним нормам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахвердов О.А. Дифференциальная психология / О.А. Ахвердов, Н.Н. Волоскова, Т.В. Белых. – Санкт-Петербург : Речь, 2004. – 129 с.
2. Верещагин Е.М. К психолингвистической теории слова / Е.М. Верещагин. – М. : УДН имени Патриса Лумумбы, 1979. – 72 с.
3. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія / І.О. Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с.
4. Лотман Ю.Н. Внутри мыслящих миров: Человек – текст – семиосфера – история / Ю.Н. Лотман. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
5. Никифоров Г. Практикум по профессиональной деятельности и менеджменту / Г. Никифоров, Н. Дмитриева, В. Снеткова. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 240 с.
6. Петрачков А.А. Проблема адекватности передачи англоязычной финансово-учетной информации в связи с развитием современного предпринимательства / А.А. Петрачков // Терминологические чтения «Проблемы языков для специальных целей научной и профессиональной коммуникации». – Ч. 2 – К., 1990. – С. 107–108.
7. Семенов А.К. Психология и этика менеджмента и бизнеса / А.К. Семенов, Е.Л. Маслова. – Москва : Дашков и К., 2002.
8. Троненко Н.Г. Английские экономические термины предпринимательства / Н.Г. Троненко // Терминологические чтения «Проблемы языков для специальных целей научной и профессиональной коммуникации». – Ч. 2 – К., 1991 – С. 191–193.
9. Язык для специальных целей как одна из форм целенаправленной языковой деятельности // Терминологические чтения «Проблемы языков для специальных целей, научной и профессиональной коммуникации». – Ч. 1 – К., 1991. – С. 7–9.
10. O’Hair Dan. The Essential Guide To Group Communication / O’Hair Dan. – Boston, New York : Bedford / St. Martin’s, 2004.
11. O’Hair Dan. The Essential Guide To Interpersonal Communication / O’Hair Dan. – Boston, New York : Bedford / St. Martin’s, 2004.

REFERENCES

- Ahverdov, O.A., Voloskova, N.N., and Belyh T.V. (2004) *Differencial'naja psihologija [Differential psychology]*. Sankt-Peterburg: Rech' Publ.
- Golubov'ska, I.O. (2004) *Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu [Ethnic peculiarities of language world]*. Ê.: Logos Publ.
- Jazyk dlja special'nyh celej kak odna iz form celenapravlennoj jazykovoj dejatel'nosti [Language*

- for special purposes as a form of language focused activities]* (1991). In: *Termino-logicheskie chtenija «Problemy jazykov dlja special'nyh celej nauchnoj i professional'noj kommunikacii» – Terminology readings “Problems of languages for special purposes, scientific and professional communication”*. – Ch. 1. – K., pp. 7–9.
- Lotman, Ju.N. (1996) *Vnutri mysljashhih mirov: Chelovek – tekst – semiosfera – istorija [Inside thinking worlds: Man – text – semiosphere – history]*. M.: Jazyki russkoj kul'tury Publ.
- Nikiforov, G., Dmitrieva N., and Snetkova, V. (2001) *Praktikum po professional'noj deja-tel'nosti i menedzhmentu [Workshop on professional activity and management]*. Sankt-Peterburg: Piter Publ.
- O’Hair, Dan (2004) *The Essential Guide To Group Communication*. Boston, New York: Bedford / St. Martin’s.
- O’Hair, Dan (2004) *The Essential Guide To Interpersonal Communication*. Boston, New York : Bedford / St. Martin’s.
- Petrachkov, A.A. (1990) Problema adekvatnosti peredachi anglojazychnoj finansovo-uchetnoj informacii v svjazi s razvitiem sovremennogo predprinimatel'stva [The problem of the adequacy of the English-language translation of financial and accounting information in connection with the development of modern business]. In: *Termino-logicheskie chtenija «Problemy jazykov dlja special'nyh celej nauchnoj i professional'noj kommunikacii» – Terminology readings “Problems of languages for special purposes, scientific and professional communication”*. – Ch. 2. – K., pp. 107–108.
- Semenov, A.K., and Maslova E.L. (2002) *Psihologija i jetika menedzhmenta i biznesa [Psychology and Ethics of Management and Business]*. M.: Dashkov i K. Publ.
- Tronenko, N.G. (1991) Anglijskie jekonomicheskie terminy predprinimatel'stva [British economic business terms]. In: *Termino-logicheskie chtenija «Problemy jazykov dlja special'nyh celej nauchnoj i professional'noj kommunikacii» – Terminology readings “Problems of languages for special purposes, scientific and professional communication”*. – Ch. 2. – K., pp. 191–193.
- Vereshhagin, E.M. (1979) *K psiholingvisticheskoj teorii slova [To the psycholinguistic theory of words]*. M.: UDN imeni Patrisa Lumumby Publ.